

Commentaar bij de jaarrekening 2017

Management letter - synthese

Management letter - synthese

De jaarrekening is een onderdeel van het jaarverslag 2017 van de Arteveldehogeschool. Omwille van de leesbaarheid hebben we het ondergebracht in een afzonderlijk boekdeel.

Dit financiële boekdeel bevat vier luiken:

- commentaar bij de jaarrekening;
- de jaarrekening + analyse volgens het model commissariaat hogescholen;
- de jaarrekening + toelichting volgens het model voor neerlegging bij de balanscentrale;
- de ESR-rapportering en de aansluiting met het bedrijfseconomisch resultaat.

De Arteveldehogeschool sluit het boekjaar 2017 af met een positief resultaat van 3.940.153 EUR.

De opbrengsten in 2017

Envelope

Door het toenemend studentenaantal waarmee rekening gehouden wordt bij de berekening van het voortschrijdend gemiddelde t-7/t-2 stijgt het marktaandeel van de Arteveldehogeschool in de globale financiering. De totale werkingsuitkeringen bedragen 59,8 miljoen EUR, wat 6,36% of 3.574.374 EUR meer is dan in 2016.

In 2017 werd door AHOVOKS 89.936 EUR werkingsmiddelen toegekend om de versterking van samenwerkingsverbanden HBO5 verder uit te bouwen. In de aanloop van de inkanteling van de HBO5 opleidingen werd een bedrag van 13.786 EUR overgedragen aan het CVO KISP hetgeen overeenkomt met 200 leraarsuren.

Sociale toelage

De sociale toelage voor Stuvo-activiteiten bedraagt in 2017 2.597.026 EUR tegenover 2.398.585 EUR in 2016. Vanaf het academiejaar 2017-2018 worden bijkomende GON-middelen ter beschikking gesteld voor de ondersteuning van studenten met specifieke onderwijsbehoeften.

Studiegeld

Het geboekte studiegeld voor de bachelor opleidingen en BANABA-bachelor opleidingen bedraagt 8.458.180 EUR tegenover 8.291.761 of 2,01% meer dan in 2016.

De postgraduat, de initiatieven in het kader van permanente vorming en de studiedagen dragen tevens fors bij tot de opbrengsten voor een bedrag van 1.366.752 EUR, wat 42,82% of 524.093 EUR meer is dan vorig jaar.

Projecten

Projectopbrengsten worden enerzijds als subsidies geboekt, anderzijds als opbrengsten uit dienstverlening. Afhankelijk van de focus van de onderzoekers en dienstverleners op specifieke calls en financieringsbronnen varieert het aandeel van de beide types projecten van jaar tot jaar.

De totale opbrengst uit maatschappelijke en wetenschappelijke dienstverlening bedroeg in 2017 608.314 EUR, wat 25.593 EUR hoger is in vergelijking met voorgaand boekjaar.

De middelen voor praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek (PWO) namen met 1.221.500 EUR toe tot 3.021.448 EUR. De projecten van de Vlaamse overheid resulteerden in een subsidieopbrengst van 635.926 EUR hetgeen in lijn ligt met het bedrag van voorgaand jaar. De subsidies verkregen vanuit andere instanties namen in 2017 af met 304.330 EUR tot 585.572 EUR. Enkele van de initiatieven in deze rubriek zijn de projecten Kleine kinderen Grote kansen, Noden van adolescentie nabestaanden na zelfdoding, Wetenschapscommunicatie, PACE en Xzeekoo. In 2016 werd een aantal grote gesubsidieerde projecten afgerond zoals Student Ghentrepreneur STEM, LED Communicatie, Zeg het met kleur en Studentencoöperatie. Het zwaartepunt van de financiering van deze projecten lag in 2016. Dit verklaart de daling van deze subsidies met ruim 304.330 EUR.

Vanaf 2017 ontvangen we voor de werking van het SIHO (Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs) hetgeen een samenwerkingsverband vormt tussen de vijf associaties. Het SIHO ondersteunt de Vlaamse hogescholen en universiteiten bij het verbeteren van de participatie van studenten met functiebeperkingen. Voor de periode 2017-2019 werd de Arteveldehogeschool aangesteld als administratief coördinerende instelling. De jaarlijkse werkingsenveloppe bedraagt hiervoor 154.000 euro.

De kosten in 2017

De kosten voor diensten en diverse namen toe met 1.318.551 EUR of 11,62%

De belangrijkste verklaring is terug te vinden in de toename van de huurkosten. De huurovereenkomst voor de campus Leopoldskazerne liep in het voorgaand academiejaar ten einde. Begin 2017 werd een alternatieve locatie gevonden in de Stropkaai (het voormalige Farys-gebouw). Er werd een huurovereenkomst opgemaakt voor een termijn van 5 jaar met begindatum op 1 mei 2017. Het jaarlijks huurbedrag bedraagt 490.000 EUR. Daarnaast wordt vanaf 1 september 2017 een auditorium gehuurd voor een jaarlijkse bedrag van 150.000 EUR. Het contract loopt eveneens ten einde op 31 augustus 2022.

In deze bijkomende campus Stropkaai zijn voornamelijk de studenten van de opleiding International Business Management (IBM) ondergebracht.

Tengevolge van deze nieuwe campus en de uitbreiding van de bestaande campussen namen de kosten van onderhoud, energie en verzekeringsovereenkomsten ook toe. De globale kost van de erelonen is gestegen, enerzijds in kader van onderwijsactiviteiten en de inrichting van nieuwe postgraduatoren, anderzijds door consultancy opdrachten en de uitwerking van nieuwe promotiefilmpjes. Overeenkomstig het strategisch plan werd het budget voor professionalisering vermeerderd hetgeen zich in 2017 heeft vertaald in een effectieve toename van de kostenrubriek vorming, training en opleiding. Op 17 september 2016 vierde de Arteveldehogeschool haar vijftienjarig bestaan waardoor de kosten van voeding in 2017 lager zijn dan die in het voorgaand jaar.

Er was in globo een toename van de kosten, maar ze bleven ruim binnen het begrote budget.

De personeelskosten

Er is een toename van de loonkost in 2017 met 4.970.453 EUR of 8,89 % tot 60.857.570 EUR in vergelijking met het boekjaar 2016. Zowel de statutaire loonkost als de contractuele loonkost oversteeg de begrote loonkost met respectievelijk 144.836 EUR en 296.805 EUR. Globaal werd dus 441.641 EUR meer loonkost opgenomen dan begroot.

De gemiddelde effectieve tewerkstelling (OP+ATP+contractueel) in voltijdse equivalenten is in 2017 toegenomen met 58,78 VTE op jaarbasis. Sinds 2010 is de gemiddelde tewerkstelling in de hogeschool toegenomen met meer dan 219 VTE.

De 80/20-ratio bedraagt: 83,20%

De 75/25-ratio bedraagt: 72,55%

Investerings

Er werd beduidend minder geïnvesteerd dan initieel begroot. Dit heeft alles te maken met de vertraagde uitvoering van de bouw van de nieuwe sporthal op de terreinen aan de Watersportbaan. We voorzien dat de sporthal eind 2018 in gebruik zal worden genomen. Ook de renovatiewerken aan de campus Sint-Amansberg liepen wat vertraging op. De niet geïnvesteerde middelen werden in de begroting 2018 meegenomen.

Voorzienen

Midden maart 2016 werd een uitspraak in de zaak Serck NV in het voordeel van de Arteveldehogeschool uitgesproken. De tegenpartij is tegen deze uitspraak in beroep gegaan waardoor werd beslist om de hiervoor aangelegde voorziening verder aan te houden gezien er nog geen definitieve uitspraak is geveld. De conclusies werden ingediend op 1 maart 2018. De zaak zal allicht worden bepleit in november 2018.

Het financiële resultaat in 2017

Het intrestgedeelte van de erfpachtvergoeding van het gebouw Sint-Pietersnieuwstraat werd opgenomen onder de rubriek Opbrengsten uit Financiële vaste activa voor een bedrag van 28.434 EUR.

De opbrengsten uit vlottende activa bedragen 37.167 EUR tegenover 18.452 EUR in 2016 als gevolg van de opname van de bruto-rente in plaats van de netto-rente onder deze rubriek. De roerende voorheffing wordt voortaan opgenomen onder een kostenrubriek.

De rubriek andere financiële opbrengsten bedraagt 1.020.027 EUR en omvat de ontvangen intrestsubsidies van AHOVOKS voor de intrestlasten van de twee leningen voor de campus Kantienberg en campus Mariakerke.

De financiële kosten daalden met 5,34% tot 1.312.478 EUR in 2017 als gevolg van de afname van de verschuldigde intresten op het openstaand kapitaal van de leningen.

Beleggingen en liquide middelen

Op 31 december 2017 bedragen de geldbeleggingen en liquide middelen samen 21,9 miljoen EUR.

De beleggingen en liquide middelen namen toe in vergelijking met voorgaand jaar. Dit is mede het gevolg van het positief resultaat einde boekjaar. Anderzijds is het ook zo dat een deel van de voorziene investeringen nog niet werd uitgevoerd. Deze middelen zullen nodig zijn voor het uitvoeren van de werf "sporthal watersportbaan" en de bijkomende investeringen in campussen die de komende jaren heel wat financiële middelen zal vergen.

De solvabiliteitsratio geeft aan dat het eigen vermogen 64,53% van het balanstotaal bedraagt, tegenover 63,23% voor het vreemd vermogen.

De financiële draagkracht die uit deze jaarrekening kan worden afgeleid geeft aan dat de financiering van de huidige en toekomstige activiteiten van de hogeschool verder kan gecontinueerd worden. We blijven voorstander van een gezond financieel beleid, maar het vergt zeer grote inzet en creativiteit van de medewerkers om dit te blijven waarmaken, samen met het behoud van de onderwijskwaliteit.

De Arteveldehogeschool voorziet voor de periode 2018-2022 een aantal belangrijke investeringen in infrastructuur. Immers, de evolutie van de studentenaantallen, de nakende inbedding van de graduaatsopleidingen en de specifieke lerarenopleidingen en het feit dat in 2022 de huurcontracten aan de Stropkaai ten einde lopen, maken een aantal ingrepen noodzakelijk.

Wim De Wulf
Directeur Administratie en Organisatie

Tomas Legrand
Algemeen directeur

De Balans 2017

1 Bespreking van de BALANS

Het balanstotaal is met 3,8 miljoen EUR gestegen van 103,1 miljoen tot 107 miljoen EUR in 2017.

Hierna volgt de bespreking in detail van de evolutie van de belangrijkste balansrubrieken.

1.1 Het ACTIEF

1.1.1 Vaste activa

De vaste activa bedragen in totaal 77,5 miljoen EUR en vormen 72,5% van het balanstotaal. Deze rubriek is in 2017 met 1 miljoen EUR gestegen in vergelijking met 2016.

1.1.1.1 *Immateriële vaste activa*

De immateriële vaste activa dalen met 147.673 EUR tot 305.534 EUR. De investeringen voor een bedrag van 129.287 EUR worden volledig gecompenseerd door de geboekte afschrijvingen voor een bedrag van 276.960 EUR. De investeringen betreffen voornamelijk de uitbouw van een online ticketsysteem voor de servicedesk, software om het roostering programma te koppelen aan agenda applicaties en de verdere uitbouw van het BIG IP Virtual System.

1.1.1.2 *Materiële vaste activa*

De materiële vaste activa bestaan hoofdzakelijk uit **terreinen en gebouwen** die 47,41% van het balanstotaal vormen. In 2017 daalt deze rubriek met 1.634.096 EUR tot 50,7 miljoen EUR. De geboekte afschrijvingen zijn immers hoger dan de nieuwe investeringen in gebouwen. Zo bedragen de totaal geboekte afschrijvingen 2.219.212 EUR in 2017, terwijl de nieuwe investeringen voor het project Hoogpoort in 2017 585.116 EUR bedragen. In 2017 werd de eerste verdieping van blok B en de MUFU-ruimte (multifunctionele ruimte) op het gelijkvloers gerenoveerd.

De rubriek **Installaties, machines en uitrusting** bedraagt 2,94 miljoen EUR hetgeen 322.292 EUR meer is in vergelijking met voorgaand jaar. De investeringen bedragen 1.382.273 EUR en bestaan grotendeels uit de vernieuwing van afgeschreven activa (voornamelijk hardware componenten en didactisch materiaal). Andere materiële investeringen in 2017 zijn een simulatiepop voor de opleiding Verpleegkunde en de aankoop van een ICT analysesysteem voor het verzamelen en analyseren van beveiligingsrisico's, administratieve wijzigingen en systeemgebeurtenissen.

Installaties, machines en uitrusting worden naargelang hun economische levensduur afgeschreven op drie, vijf of tien jaar. In 2017 werden er voor 1.059.981 EUR aan afschrijvingen geboekt.

De rubriek **Meubilair en rollend materieel** bedraagt 1,3 miljoen EUR. De investeringen voor een bedrag van 249.232 EUR omvatten naast vervangingsinvesteringen voornamelijk meubilair dat werd aangekocht voor de campussen Hoogpoort, Leeuwstraat en Stropkaai. De geboekte afschrijvingen bedragen 255.898 EUR in 2017.

De rubriek **Leasing en soortgelijke rechten** vertegenwoordigt 12,75% van het balanstotaal. De bestaande erfpachtovereenkomsten werden verder afgeschreven voor een totaal bedrag van 525.588 EUR.

De rubriek **Overige materiële vaste activa** bedraagt 5,4 miljoen EUR eind 2017. In deze rubriek bedragen de investeringen 1.324.878 EUR, dit zijn verfraaiingswerken aan de bestaande campussen, in het bijzonder op de campussen Stropkaai, Leeuwstraat en Brusselsepoortstraat waar nieuwe klassen, sanitaire voorzieningen, fietsenstallingen, noodtrappen, ... werden ingericht. De geboekte afschrijvingen bedragen 962.507 EUR.

De rubriek **Activa in aanbouw** bevat 2,9 EUR aan investeringen in bouwplannen voor de campus Watersportbaan waarvan 2.572.219 EUR in 2017 werd gerealiseerd.

1.1.1.3 Financiële vaste activa

De Arteveldehogeschool houdt een participatie aan in Artrepreneur CVBA en Startpunt CVBA en Haven Incubator CVBA van respectievelijk 5.000 EUR , 1.550 EUR en 2.500 EUR.

Naar aanleiding van de vereffening van het Baekeland Fonds II in september 2017 werd eind 2017 een deel van het kapitaal terug gestort (voorschot op de liquidatie ten bedrage van 15.000 EUR). Eind 2017 staat op de balans nog een bedrag van 7.565 EUR.

1.1.1.4 Borgtochten in contanten

In 2017 werd ten gevolge van de nieuw afgesloten huuroverkomsten voor de campus Stropkaai, het auditorium Stropkaai en een zaal in de Clemenspoort een waarborg betaald van respectievelijk 81.667 EUR, 25.000 EUR en 1.600 EUR.

Daarnaast bevat de rubriek **Borgtochten in contanten** de eerder gestorte waarborgen voor de studentenpanden het Bagattenhuis, het Ter Plaetenhuis en het Baudelohuis.

1.1.2 Vlottende activa

De vlottende activa maken 27,5% uit van het balanstotaal. In totaal nemen de vlottende activa toe met 2.811.988 EUR tot 29,4 miljoen EUR door de netto toename van de geldbeleggingen en de liquide middelen.

1.1.2.1 Vorderingen op meer dan één jaar

De vorderingen op meer dan één jaar bestaan uit:

- het lange termijngedeelte van de openstaande leningen aan studenten voor een bedrag van 302.432 EUR;
- het lange termijngedeelte van de erfpachtovereenkomst van het gebouw Sint-Pietersnieuwstraat 51 ten aanzien van de UGent voor een bedrag van 614.934 EUR;
- het lange termijn gedeelte van de vooruitbetaalde huur van oefenruimten voor de opleiding Mondzorg aan het UZ Gent en de UGent voor respectievelijk 498.667 EUR en 25.752 EUR.

1.1.2.2 Vorderingen op ten hoogste één jaar

Deze rubriek bedraagt eind 2017 5,1 miljoen EUR en is met 0,2 miljoen EUR gedaald ten aanzien van voorgaand boekjaar.

De rubriek van de **handelsvorderingen** blijft status quo op 4,7 miljoen EUR.

Naast de vordering van het saldo van de werksuittkeringen, bestaan de handelsvorderingen ook uit de vorderingen op studentenrekeningen (voornamelijk openstaande leningen, voorschotten op studietoelagen en vorderingen met betrekking tot de recuperatie van gemaakte kosten voor onderwijsactiviteiten) en de verkoopfacturen voor dienstverleningsprojecten.

De **overige vorderingen** bestaan hoofdzakelijk uit te recupereren bedrijfsvoorheffing van medewerkers belast met projectmatig wetenschappelijk onderzoek (PWO) en het korte termijn gedeelte van de vooruitbetaalde huur aan het UZ Gent en de UGent. Eind 2017 was het bedrag aan te ontvangen subsidies op projecten lager dan eind 2016.

1.1.2.3 *Geldbeleggingen & liquide middelen*

Op 31 december 2017 bedragen de geldbeleggingen en liquide middelen samen 21,9 miljoen EUR of 20,5% van het balanstotaal.

Het merendeel van de middelen staat op spaar- en termijnrekeningen. Het rendement op commercial paper bij diverse lokale overheden en overheidsinstellingen staat historisch laag.

1.1.2.4 *Overlopende rekeningen van het actief*

De rubriek omvat in 2017 'over te dragen kosten' voor een bedrag van 810.910 EUR bestaande uit de reeds ontvangen facturen voor kosten met betrekking tot het volgend boekjaar zoals verzekeringen, huur en onderhoudscontracten maar ook betaalde voorschotten voor onderwijsactiviteiten en internationalisering die in 2018 plaats vinden. Daarnaast bevat de rubriek nog 125.649 EUR aan 'verkregen opbrengsten' die de toe te rekenen intresten en beurzen voor staff en student mobility omvatten.

1.2 **Het PASSIEF**

1.2.1 **Eigen vermogen**

Meer dan de helft van het balanstotaal bestaat uit eigen vermogen, nl. 64,53%

Het **patrimonium** is ongewijzigd gebleven op 6.499.264 EUR.

De winst van het boekjaar bedraagt 3.940.153 EUR en wordt als volgt bestemd:

- het gecumuleerd resultaat neemt toe met 3.689.418 EUR en bedraagt eind 2017 in totaal 44.281.245 EUR;
- het bestemd fonds wordt vermeerderd met het resultaat van de studentenvoorziening-activiteiten voor een bedrag van 250.735 EUR.

De rubriek **kapitaalsubsidies** nam af met 111.597 EUR tot 13.288.458 EUR. Enerzijds wordt jaarlijks een deel van de investeringssubsidies in resultaat genomen à rato van het afschrijvingsritme van het bijhorend actief. In 2017 bedraagt dit 608.980 EUR. Anderzijds ontvingen we 497.383 EUR om een gedeelte van de bouwkost van het project aan de Watersportbaan te financieren.

Het trekkingsrecht van AHOVOKS voor investeringssubsidies bedraagt in 2017 1.506.254 EUR. Het overige gedeelte van het trekkingsrecht ten bedrage van 1.008.871 EUR werd aangewend als rentesubsidie.

1.2.2 **Voorzieningen voor risico's en kosten**

In 2017 wordt de in 2011 aangelegde voorziening van 475.000 EUR behouden. De provisie werd aangelegd naar aanleiding van een geding voor de rechtbank van eerste aanleg door Serck NV voor het éézijdig verbreken door de Arteveldehogeschool van een contract met betrekking tot de verbouwwerken van de campus Kattenberg. Begin 2016 heeft de rechtbank een uitspraak geveld in het voordeel van de Arteveldehogeschool. De tegenpartij is tegen deze uitspraak in beroep gegaan. De conclusies werden ingediend op 1 maart 2018. De zaak zal allicht worden bepleit in november 2018. In afwachting van het verdere verloop van dit dossier werd beslist om de voorziening te behouden.

1.2.3 Vreemd vermogen

1.2.3.1 *Schulden op meer dan één jaar*

De schulden op meer dan één jaar belopen 21,5 miljoen EUR eind 2017 ten aanzien van 23,7 miljoen EUR eind voorgaand boekjaar. De daling van de lange termijnschuld volgt logischerwijze uit de geleidelijke aflossing van de diverse leningen conform de aflossingstabellen.

De rubriek **leasing- en soortgelijke rechten** omvat de geactiveerde erfpachtcontracten voor de campussen Kattenberg, Kantienberg, Goudstraat, Leeuwstraat en de grond aan de Watersportbaan. Eind 2017 bedraagt het lange termijn gedeelte van de openstaande schulden nog 4.733.564 EUR.

Het lange termijn gedeelte van de **schulden op meer dan één jaar aan kredietinstellingen** bedraagt eind 2017 16.753.264 EUR. Gedurende het boekjaar werden geen nieuwe leningen opgenomen. Het gedeelte van de schulden dat binnen het jaar vervalt, werd overgeboekt naar de korte termijn schulden.

1.2.3.2 *Schulden op ten hoogste één jaar*

De schuld op ten hoogste één jaar bedraagt in totaal 8,5 miljoen EUR en vormt zo 7,98 % van het balanstotaal.

Tot deze rubriek behoren ten eerste de **schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen** voor een bedrag van 2.587.864 EUR. Hieronder vallen de schulden voor de geactiveerde erfpachtcontracten en de leningen tegenover kredietinstellingen.

Ten tweede zijn er de **handelsschulden** voor een bedrag van 2.750.675 EUR ten aanzien van onder andere IC Verzekeringen NV en de Antwerpse Bouwwerken NV voor de bouw van de campus Watersportbaan.

Ten derde vermelden we de **schulden m.b.t. belastingen, bezoldigingen en sociale lasten** voor een bedrag van 2,9 miljoen EUR. Deze rubriek omvat voornamelijk het verschuldigd vakantiegeld in 2018.

Tenslotte bedragen de **andere schulden** 266.183 EUR. Dit zijn hoofdzakelijk de ontvangen huurwaarborgen van studenten (werkveld huisvesting studentenvoorzieningen).

1.2.4 Overlopende rekeningen van het passief

De overlopende rekeningen van het passief bestaan hoofdzakelijk uit opbrengsten van 2017 die overgedragen worden naar het volgend boekjaar. Hieronder ressorteert 8/12 van het studiegeld van het academiejaar 2017-2018 voor 6.347.679 EUR.

Daarnaast werd 238.918 EUR rente opgenomen in de toe te rekenen kosten. Het vierde kwartaal van de lening met betrekking tot de Kantienberg en Mariakerke werd pas effectief betaald begin januari 2018. De overeenkomstige rente werd daarom eind 2017 voorzien in de financiële kosten.

De resultatenrekening 2017

2 Bespreking van de RESULTATENREKENING

De Arteveldehogeschool vzw sloot het boekjaar 2017 af met een positief resultaat van 3.940.153 EUR.

Hierna volgt de bespreking in detail van de voornaamste mutaties van de resultatenrekening.

2.1 BEDRIJFSOPBRENGSTEN

De bedrijfsopbrengsten van 2017 kenden in vergelijking met vorig jaar een toename van 5.629.486 EUR tot 83.466.147 EUR.

2.1.1 Omzet

2.1.1.1 *Werkingsuitkeringen*

De werkingsuitkeringen bestaan uit de effectieve werkingsmiddelen, de uitkering bevallingsverloven, het bijkomend vakantiegeld, het vormingsfonds en de toevoeging aan werkingsuitkering als overdracht vanuit de UGent in functie van de integratie van de opleiding REVAKI. Daarnaast ontvangt de Arteveldehogeschool bijkomende middelen ter gedeeltelijke compensatie van het gedeeltelijk studiegeld van de beursstudenten (art III 41 bis) en middelen voor de verdere uitbouw van de samenwerkingsverbanden HBO5.

De totale werkingsuitkeringen bedragen 59,8 miljoen EUR, wat 6,36% of 3.574.374 EUR meer is dan in 2016.

In een overgangsfase van 8 jaar draagt de universiteit jaarlijks nog een deel van de loonkost van de diensten REVAKI. Het toegekende bedrag via de enveloppe bedroeg in 2017 265.000 EUR.

Naar aanleiding van de inkanteling van de HBO5 opleidingen werd een bedrag van 13.786 EUR overgedragen aan het CVO KISP hetgeen overeenkomt met 200 leraarsuren.

2.1.1.2 *Studiegelden en inschrijvingsgeld*

Het geboekte studiegeld voor de bachelor opleidingen en BANABA-bachelor opleidingen bedraagt 8.458.953 EUR tegenover 8.291.180 of 2,01% meer dan in 2016.

De postgraduat, de initiatieven in het kader van permanente vorming en de studiedagen dragen tevens fors bij tot de opbrengsten voor een bedrag van 1.366.752 EUR, wat 42,82% of 524.093 EUR meer is dan vorig jaar.

2.1.1.3 *Opbrengsten uit onderwijsactiviteiten en verkoop*

Er werd voor een bedrag van 2.982.575 EUR geboekt aan opbrengsten uit onderwijsactiviteiten, de verkoop van studiemateriaal, de opbrengsten van het studentenrestaurant en de verhuur van studentenkamers hetgeen in lijn ligt met de opbrengsten van voorgaand jaar.

2.1.1.4 *Sociale toelage*

De sociale toelage voor Stuvo-activiteiten bedraagt in 2017 2.597.026 EUR tegenover 2.398.585 EUR in 2016. Vanaf het academiejaar 2017-2018 worden bijkomende GON-middelen ter beschikking gesteld voor de ondersteuning van studenten met specifieke onderwijsbehoeften.

2.1.1.5 *Dienstverlening en onderzoek*

De totale opbrengst uit maatschappelijke en wetenschappelijke dienstverlening bedroeg in 2017 608.314 EUR, wat 25.593 EUR hoger is in vergelijking met voorgaand boekjaar. Afhankelijk van de looptijd en het aantal initiatieven fluctueert deze opbrengst.

De middelen voor praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek (PWO) namen met 1.221.500 EUR toe tot 3.021.448 EUR. Het 'groeipad' is opgenomen in het integratiedecreet waar een geleidelijke jaarlijkse toename van de PWO-middelen is voorzien.

2.1.2 Lidgelden, schenkingen, inbrengen om niet, legaten en subsidies

Onder deze rubriek werden de subsidies geboekt voor een bedrag van 3.458.501 EUR tegenover 3.220.800 EUR in 2016. Afhankelijk van het aantal initiatieven en de looptijd ervan fluctueren deze opbrengsten.

Een groot deel van de subsidies ontvangt de Arteveldehogeschool van de **Europese Gemeenschap**. In 2017 vertegenwoordigen programma's in kader van Erasmus, ESF, enz. een opbrengst van 816.568 EUR. Afhankelijk van de timing van de uitbetaling van de beurzen binnen het academiejaar worden de opbrengsten en de kosten "gematcht".

Daarnaast resulteerden de subsidies van diverse specifieke projecten van de **Vlaamse overheid** in een subsidieopbrengst van 635.926 EUR, wat in lijn ligt met voorgaand jaar. Afhankelijk van het aantal initiatieven kan deze opbrengst fluctueren. Vanaf 2017 omvat deze rubriek een subsidie voor de werking van het SIHO (Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs) hetgeen een samenwerkingsverband vormt tussen de vijf associaties. Het SIHO ondersteunt de Vlaamse hogescholen en universiteiten bij het verbeteren van de participatie van studenten met functiebeperkingen. Voor de periode 2017-2019 werd de Arteveldehogeschool aangesteld als administratief coördinerende instelling. De jaarlijkse werkingsenveloppe hiervoor bedraagt 154.000 euro.

Ook stellen we vast dat de ontvangen **diverse subsidies** vanuit andere instanties dan de Europese of de Vlaamse overheid in 2017 585.572 EUR bedragen in vergelijking met 889.903 EUR vorig boekjaar. Enkele van de initiatieven in deze rubriek zijn de projecten Kleine kinderen Grote kansen, Noden van adolescentie nabestaanden na zelfdoding, Wetenschapscommunicatie, PACE en Xzeekoo. In 2016 werd een aantal grote gesubsidieerde projecten afgerond zoals Student Ghentpreneur STEMT, LED Communicatie, Zeg het met kleur en Studentencoöperatie. Het zwaartepunt van de financiering van deze projecten lag in 2016. Dit verklaart de daling van deze subsidies met ruim 304.330 EUR.

Een andere component is de rubriek **compenserende bedragen ter vermindering van de loonkost**. Deze omvat voornamelijk de **recuperatie van de betaalde bedrijfsvoorheffing** voor onderzoekers. Zo werd in 2017 727.358 EUR aan bedrijfsvoorheffing gerecupereerd tegenover 524.843 EUR in 2016.

Ook de in resultaat genomen **investeringsubsidies** vallen onder deze rubriek. In 2017 werd voor 608.980 EUR aan investeringsubsidies in resultaat genomen met betrekking tot investeringen van vorige jaren in o.a. de campussen Kattenberg, Mariakerke, Kantienberg, Brusselsepoort, Sint-Annaplein en Hoogpoort. In 2017 werd voor 497.383 EUR subsidies voor het nieuwbouwproject Watersportbaan ontvangen. Deze investeringsubsidies worden in resultaat genomen à rato van het afschrijvingsritme toepasselijk op de activa waarvoor deze subsidies aangewend werden. De ontvangen subsidies van 2017 met betrekking tot het nieuwbouwproject Watersportbaan werden nog niet in resultaat genomen gezien de campus nog niet in gebruik is genomen.

2.1.3 Andere bedrijfsopbrengsten

Op deze post werd in 2017 een bedrag van 1.175.193 EUR geboekt tegenover 1.087.497 EUR in 2016 of een stijging van 87.697 EUR.

De recuperatie van loonkosten voor een bedrag van 819.032 EUR blijft in deze rubriek de voornaamste component. Dit behelst voornamelijk de recuperatie van detacheringen naar scholen en andere openbare instellingen.

Verder bestaat deze rubriek uit 169.346 EUR aan allerlei doorgerekende kosten en 45.668 EUR aan sponsoring opbrengsten.

De overige bedrijfsopbrengsten bedragen 89.344 EUR hetgeen 45.120 EUR lager is dan voorgaand jaar. Deze daling is grotendeels te wijten aan de overgang van een huurcontract naar een erfpachtovereenkomst met

betrekking tot het gebouw Sint-Pietersnieuwstraat 51. De opbrengsten staan sedertdien op de rubriek financiële opbrengsten.

2.2 FINANCIËLE OPBRENGSTEN

2.2.1 Opbrengsten uit financiële vaste activa

Het intrestgedeelte van de erfpachtvergoeding van het gebouw Sint-Pietersnieuwstraat werd opgenomen onder deze rubriek.

2.2.2 Opbrengsten uit vlottende activa

De opbrengsten uit vlottende activa bedragen 37.167 EUR tegenover 18.452 EUR in 2016 als gevolg van de opname van de bruto-rente in plaats van de netto-rente onder deze rubriek. De roerende voorheffing wordt voortaan opgenomen onder een kostenrubriek.

2.2.3 Andere financiële opbrengsten

Deze rubriek bedraagt 1.020.027 EUR en omvat grotendeels de ontvangen intrestsubsidies van AHOVOKS voor de intrestlasten van de twee leningen voor de campus Kantienberg en campus Mariakerke.

2.3 BEDRIJFSKOSTEN in 2017

2.3.1 Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen: inkopen

Deze rubriek omvat de aangeschafte goederen bestemd voor doorverkoop aan studenten. Het globaal bedrag bleef status quo op 319.650 EUR.

2.3.2 Diensten en diverse goederen

In 2017 nemen deze kosten toe met 1.318.551 EUR of 11,62% tot 12.663.182 EUR.

Hierna worden een aantal kostenrekeningen in detail besproken die een significante wijziging ondergingen:

- De rubriek onroerende huur en erfpacht neemt toe met 432.885 EUR tot 1.783.344 EUR door de ingebruikname van een bijkomende campus op de Stropkaai. De huurovereenkomst voor de campus Leopoldskazerne liep in het voorgaand academiejaar ten einde. Begin 2017 werd een alternatieve locatie gevonden in de Stropkaai (het voormalige Farys-gebouw). Er werd een huurovereenkomst opgemaakt voor een termijn van 5 jaar met begindatum op 1 mei 2017. Het jaarlijks huurbedrag bedraagt 490.000 EUR. Daarnaast wordt vanaf 1 september 2017 een auditorium gehuurd voor een jaarlijkse bedrag van 150.000 EUR. Het contract loopt eveneens ten einde op 31 augustus 2022. In de campus Stropkaai zijn voornamelijk de studenten van de opleiding International Business Management (IBM) ondergebracht.
- De rubriek onderhoud (van gebouwen, terreinen, installaties, informatica,..) neemt toe met 412.252 EUR tot 2.241.508 EUR. De toename is voornamelijk te wijten aan een bijkomende onderhoudscontracten voor de nieuwe campus Stropkaai, de inzet van extra poetshulp op de campus Hoogpoort ten gevolge van interne verhuisoperaties en de campus Leeuwstraat wegens de uitbreiding van de campus. Op de campussen Sint-Annaplein, Kantienberg en Leopoldskazerne werd meer beroep gedaan op externe dienstverleners en minder op eigen personeel. Daarnaast werden in 2017 ICT support contracten uitgebreid zoals voor het ERP-AX platform, voor hardware/servers componenten, voor de Mobility Online module, voor het nieuwe ticketing systeem van

de servicedesk en voor bijkomend onderhoud van de website.

- De rubriek energie nam af met 17.507 EUR tot 871.352 EUR. Het verbruik op verscheidene campussen is verder gedaald door de recente renovatie- en isolatiewerken. Beter geïsoleerde ramen en het vervangen van stookolie installaties door gasgestookte installaties zorgen voor een efficiënter energiegebruik. Op de campus Kantienberg stellen we ook een lager verbruik en een lagere kostprijs vast door een betere prijsbedinging. Anderzijds nam het verbruik op de campus Leeuwstraat toe door de uitbreiding van de leslokalen. Ook door de ingebruikname van de campus Stropkaai namen de energie kosten toe.
- De rubriek telefonie nam verder af met 15.835 EUR tot 79.796 EUR door de volledige omschakeling naar VOIP, de omschakeling van een aantal duurdere ISDN-lijnen naar gewone telefoonlijnen en het schrappen van overbodige lijnen.
- De rubriek van de verzekeringen nam in 2017 toe met 22.920 EUR tot 263.725 EUR door de verzekering bouwplaatsricico's voor het project Watersportbaan (in 2016 slecht voor één maand in de kosten) en de bijkomende verzekering voor de campus Stropkaai en het auditorium.
- De rubrieken didactisch materiaal, AVM en klein ICT materiaal namen toe met 50.335 EUR tot 218.825 EUR door de aankoop van bij voorbeeld een digitaal stadsspel ter verwelkoming van buitenlandse studenten.
- De rubriek publiciteit-advertenties nam toe met 49.769 EUR tot 213.859 EUR door de kost van filmopnames, het opruimen van de beursstand en het drukken van advertentiekalenders.
- De rubrieken lidgelden en bijdragen namen toe met 35.962 EUR tot 354.960 EUR door een bijkomende bijdrage aan de Vlaamse Vereniging van Journalisten voor studentenperskaarten en een partnerbijdrage aan De Startersfabriek van de Stad Gent.
- De rubriek voeding nam in 2017 met 101.911 EUR af tot 804.846 EUR in vergelijking met voorgaand jaar voornamelijk door het lustrumfeest gehouden op 17 september 2016 voor het vijftienjarig bestaan van de Arteveldehogeschool.
- De rubriek erelonen en honoraria is toegenomen met 213.273 EUR tot 1.101.393 EUR. Binnen de (onderwijs)activiteiten en projecten wordt vaak beroep gedaan op occasionele externe sprekers. In 2017 merken we op dat bij een groot aantal nieuw ingerichte postgraduataten beroep werd gedaan op externe sprekers. Deze rubriek omvat tevens filmopnames om buitenlandse stages te promoten, de opmaak van schattingsverslagen met betrekking tot de campus Stropkaai en Sint-Amandsberg in functie van het afsluiten van nieuwe verzekeringscontracten en een aantal consultancy opdrachten aangaande een studie van onze profilering naar de maatschappij en inkomende studenten toe en een opdracht voor de uitwerking van een nieuw concept en vormgeving van de opleidingsgidsen.
- In kader van het strategisch plan werd het budget voor professionalisering vermeerderd hetgeen zich vertaalt in een effectieve stijging van 27.395 EUR van de kostenrubriek vorming, training en opleiding tot 238.674 EUR.
- De rubrieken met betrekking tot onderwijsactiviteiten bedragen 905.675 EUR hetgeen in lijn ligt met voorgaand jaar. De omvang van deze rubrieken hangt af van het aantal en de timing van de georganiseerde activiteiten.
- De rubrieken studiefinanciering en kottoelages namen respectievelijk af met 45.654 EUR tot 214.374 EUR en 40.020 EUR tot 329.250 EUR. Deze daling koppelen we aan de gewijzigde berekening van de studietoelagen op basis van het aanslagbiljet door de dienst Studietoelagen van het Departement Onderwijs.
- De rubriek financiering internationale beurzen bedraagt 353.312 EUR. De mutatie is afhankelijk van het aantal aanvragen en de uitbetaling van de beurzen binnen het academiejaar.

2.3.3 Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen

2.3.3.1 *Evolutie van de loonkosten*

Algemeen

Er is een toename van de loonkost in 2017 met 4.970.452 EUR of 8,89 % tot 60.857.570 EUR in vergelijking met het boekjaar 2016.

Op jaarbasis bekeken nam het gemiddeld aantal VTE in 2017 toe met 58,78 VTE. In 2017 waren er in totaal (OP, ATP, OHP en contractueel) gemiddeld 948,93 VTE aan de slag, tegenover gemiddeld 890,15 VTE in 2016.

De statutaire loonkost bedraagt finaal 144.836 EUR boven de begrote loonkost. Deze overschrijding wordt versterkt door een overbesteding van de contractuele loonkost met 296.805 EUR.

Globaal werd dus 441.640 EUR meer loonkost opgenomen dan begroot.

Bespreking van de loonkost van het statutair personeel

De statutaire loonkost nam toe met 8,10 % tot 54.315.880 EUR. De gemiddelde statutaire tewerkstelling nam toe met 49,45 VTE.

De Raad van Bestuur hanteert als richtnorm voor deze ratio 82%. In normale omstandigheden biedt deze norm een gezond evenwicht tussen personeelsnoden en de noden met betrekking tot de werking en de infrastructuur van de hogeschool. Gezien het groeipad van de hogeschool en de achternaahollende evolutie van de financiering, hanteert de hogeschool sinds enkele jaren een tijdelijke maximale ratio van 83,5% voor het statutair personeel.

Ook in de begroting 2017 was een 80/20-ratio voorzien van maximaal 83,5%. Op het einde van het boekjaar 2017 bedraagt de 80/20-ratio 83,20%. Het verschil is toe te rekenen aan een hogere noemer qua finale enveloppe die 249.812 EUR hoger uitviel dan begroot op basis van eerder ontvangen ramingen van de overheid en de impact op de teller van de ontvangen recuperatie van loonkosten met betrekking tot een arbeidsongeval.

De begrote loonkost werd dus vrij nauwkeurig uitgevoerd, maar uit de post factum ratio-analyse bij de jaarrekening 2017 blijkt dat de 80/20 uiteindelijk 83,20% bedraagt. In 2016 bedroeg de ratio 83,18%.

Bespreking van de loonkost van het contractueel personeel

De contractuele loonkost nam in vergelijking met 2017 toe met 15,93% tot 6.541.691 EUR. De gemiddelde contractuele tewerkstelling nam toe met 9,33 VTE.

De Raad van Bestuur hanteert sinds de oprichting van de Arteveldehogeschool een 75/25-ratio van maximaal 74% in stabiele omstandigheden. Deze norm werd bijgesteld na de integratie van de studentenvoorzieningen, op basis van een equivalent van 76,67% wat boven de norm van 75% ligt.

Het verschil tussen de nagestreefde 74,00% en de uiteindelijke 72,55% (in 2016 71,4%) is tevens te verklaren door de besproken mutatie in de ratio van de statutaire loonkost. Anderzijds werden er zoals hierboven beschreven meer studiegelden geïnd en projectopbrengsten gerealiseerd dan begroot, wat de noemer bepaalt. Daarnaast werden een aantal openstaande vacatures nog niet ingevuld.

2.3.3.2 Personeelsbestand

JR 2016 – Effectieve tewerkstelling OP (gem. Jaarbasis)	582,34 VTE
JR 2016 – Effectieve tewerkstelling ATP-OHP (gem. Jaarbasis)	199,52 VTE
JR 2016 – Effectieve tewerkstelling Contr (gem. Jaarbasis)	108,29 VTE
JR 2016 – Effectieve tewerkstelling Totaal (gem. Jaarbasis)	890,15 VTE

JR 2017 – Effectieve tewerkstelling OP (gem. Jaarbasis)	612,40 VTE
JR 2017 – Effectieve tewerkstelling ATP-OHP (gem. Jaarbasis)	218,91 VTE
JR 2017 – Effectieve tewerkstelling Contr (gem. Jaarbasis)	117,62 VTE
JR 2017 – Effectieve tewerkstelling Totaal (gem. Jaarbasis)	948,93 VTE

De gemiddelde tewerkstelling (OP+ATP+contractueel) in voltijdse equivalenten is in 2017 toegenomen met 58,78 VTE op jaarbasis. Dit, nadat er in het jaar 2016 reeds een toename was van 30,47 VTE, in 2015 met 25,11 VTE, in 2014 met 13,54 VTE, in 2013 met 29,93 VTE, in 2012 met 24,28 VTE, in 2011 met 16,89 VTE en in het jaar 2010 met 20,68 VTE. Sinds 2010 is de gemiddelde tewerkstelling in de hogeschool dus toegenomen met meer dan 219 VTE.

De ontwikkelingen met betrekking tot het personeelsbestand staan gedetailleerd beschreven in het jaarverslag van de vzw Arteveldehogeschool. We verwijzen naar dit verslag voor verdere informatie.

De 80/20-ratio bedraagt: 83,20% (in 2016 82,18%)

De 75/25-ratio bedraagt: 72,55% (in 2016 71,40%)

2.3.3.3 Sociale balans

De sociale balans werd ingevuld. Het betreft de meest recente vorm van de sociale balans die beschikbaar was op de webstek van de Nationale Bank van België.

Het personeel betaald door AHOVOKS (Agentschap voor hoger onderwijs, volwassenenonderwijs, kwalificaties en studietoelagen) is niet opgenomen in de sociale balans.

De personeelskost in de resultatenrekening bevat zowel het statutair als het niet-statutair personeel. Bijgevolg kan geen relatie worden gelegd tussen de personeelskost in de resultatenrekening enerzijds en de personeelsgegevens uit de sociale balans anderzijds.

2.3.4 Afschrijvingen

De kost van de afschrijvingen bedraagt 5.300.148 EUR en ligt 195.239 EUR lager dan vorig boekjaar. De investering in het ERP-AX platform is grotendeels afgeschreven.

2.3.5 Voorzieningen voor risico's en kosten

In 2017 werden geen bijkomende voorzieningen voor risico's en kosten aangelegd.

2.3.6 Andere bedrijfskosten

De andere bedrijfskosten nemen toe met 32.738 EUR tot 148.604 EUR door de toename in de tussenkomsten Digitarte en de verschuldigde belastingen.

2.4 FINANCIËLE KOSTEN

De financiële kosten daalden met 5,34% tot 1.312.478 EUR in 2017 als gevolg van de afname van de verschuldigde intresten op het openstaand kapitaal van de leningen.

2.5 NIET RECURRENTE BEDRIJFSKOSTEN EN OPBRENGSTEN (uitzonderlijke kosten en opbrengsten)

Tengevolge van de uitboeking van de netto-boekwaarde van het gebouw Sint-Pietersnieuwstraat 51 en de opname van de lange termijn vordering ten aanzien van de UGent met betrekking tot de gegeven erfpacht op dit gebouw werd in 2016 een meerwaarde geboekt van 398.503 EUR.

De in 2017 gerealiseerde meerwaarde heeft betrekking op de verkoop van de directiewagen en wat ICT-materiaal.

3 WINST VAN HET BOEKJAAR

De winst van het boekjaar 2017 bedraagt 3.940.153 EUR ten aanzien van 4.785.863 EUR in 2016. De winst werd als volgt bestemd:

- 250.735 EUR werd gevoegd bij het bestemd fonds voor de studentenvoorzieningen;
- 3.689.418 EUR werd opgenomen onder de rubriek overgedragen resultaat.

4 CASH FLOW

De cashflow van het boekjaar bedraagt 8.652.069 EUR in 2017 tegenover 9.674.168 EUR in 2016. De netto cashflow is in 2017 ook positief voor 2.877.305 EUR (4.125.788 EUR eind 2016). Deze middelen zijn nodig voor de verdere financiering van de bouw van de eco-sportzaal aan de Watersportbaan, de renovatiewerken aan de campus Sint-Amandsberg, de campus Hoogpoort en andere bouwprojecten.

Variantie analyse:
vergelijking jaarrekening 2017 met de begroting 2017

5 Vergelijking tussen de jaarrekening 2017 en de begroting 2017

De vergelijking tussen de jaarrekening 2017 en de (her)begroting van 2017, goedgekeurd op de Algemene Vergadering van 29 maart 2017, volgt hierna.

5.1 Variantieanalyse op balansniveau:

5.1.1 Rubrieken van het ACTIEF

5.1.1.1 *Immateriële vaste activa*

De rubriek Immateriële vaste activa ligt 439.532 EUR lager dan de begroting. Deze afwijking is te wijten aan een aantal ICT-gerelateerde business projecten die later worden opgeleverd of zullen geïmplementeerd worden waaronder de uitrol van de nieuwe elektronische leeromgeving 'CANVAS', de verdere virtualisatie van servers, de uitbreiding van een projectmanagement tool en de verdere uitbouw van het DINAR en ERP platform.

5.1.1.2 *Materiële vaste activa*

Globaal valt de rubriek Materiële Vaste Activa 5,76% lager uit dan de begroting, of 4.706.561 EUR minder dan begroot.

De voornaamste afwijking situeert zich in de activa in aanbouw die slechts 2.974.360 EUR bedragen, terwijl in de begroting van het boekjaar 2017 was uitgegaan van een bedrag van 4,7 miljoen EUR meer voor de bouw van de sporthal aan de Watersportbaan. Dit project liep vertraging op omwille van onvoorziene hindernissen. Ook de aanpassingswerken aan de campus Sint-Amandsberg en het studentenpand Kortrijksepoort liepen vertraging op.

5.1.1.3 *De Financiële vaste activa*

Deze rubriek lag in de begroting 93.385 EUR lager dan uiteindelijk werd geboekt. De vereffening van het Baekeland Fonds II NV was nog niet gekend bij de opmaak van de begroting (-15.000 EUR). Bij de opmaak van de begroting werden ook de nieuwe waarborgen van de nieuw afgesloten huuroverkomsten voor de campus Stropkaai, het auditorium Stropkaai en een zaal in de Clemenspoort nog niet voorzien (+108.385 EUR).

5.1.1.4 *Vorderingen op meer dan één jaar*

Deze post beloopt 1.441.785 EUR en betreft het lange termijn gedeelte van de openstaande studentenleningen, de erfpachtovereenkomst van het gebouw Sint-Pietersnieuwstraat 51 ten aanzien van de UGent en van de vooruitbetaalde huur voor oefenruimten voor de opleiding Mondzorg aan het UZ Gent en de UGent. De afwijking van 72.550 EUR is te wijten aan de accuratere berekening van het lange termijn aandeel van de studentenleningen.

5.1.1.5 *Vorderingen op ten hoogste één jaar*

De vorderingen op ten hoogste één jaar belopen 5,1 miljoen EUR, wat 272.172 EUR lager is dan begroot. De daling situeert zich zowel in de handelsvorderingen (het saldo van de te ontvangen werkmiddelen is lager dan voorzien) als in de overige vorderingen (eind 2016 was het bedrag aan nog te ontvangen projectsubsidies hoger).

5.1.1.6 *Geldbeleggingen en liquide middelen*

De geldbeleggingen en liquide middelen bedragen 21.941.499 EUR, dit is 10.770.886 EUR meer dan begroot. Dit is te verklaren doordat de timing van een aantal materiële investeringsprojecten is vertraagd zoals de bouw van de sporthal aan de Watersportbaan en de renovatie van de campus Sint-Amandsberg.

5.1.1.7 *Overlopende rekeningen van het actief*

Onder deze rubriek noteren we met 936.559 EUR een positief verschil van 132.386 EUR ten opzichte van de begroting.

5.1.2 **Rubrieken van het PASSIEF**

5.1.2.1 *Patrimonium*

Het patrimonium is identiek met het begrote patrimonium.

5.1.2.2 *Bestemde fondsen*

Het bestemd fonds is toegenomen omwille van het hoger dan begrote resultaat van de studentenvoorzieningen 2017. Het resultaat van de werking studentenvoorzieningen bedraagt immers 250.735 EUR ten aanzien van een begroot verlies van 49.151 EUR.

5.1.2.3 *Gecumuleerd resultaat*

Het gecumuleerd resultaat is hoger dan begroot omwille van het hogere resultaat van het boekjaar 2017 en 2016. Bij opmaak van de begroting 2017 werd voor 2017 een winst van 704.771 EUR voorzien waarvan 753.922 EUR als over te dragen resultaat (groter dan de begrote winst ten gevolge van de onttrekking aan het bestemd fonds). Eind 2017 bedraagt de winst van het boekjaar evenwel 3.940.153 EUR waarvan 3.689.418 EUR over te dragen resultaat. Ook het resultaat van 2016 was bij de (eerste) begrotingsopmaak van 2017 nog niet finaal gekend.

5.1.2.4 *Investerings-/Kapitaalssubsidies*

Deze post bedraagt 13,3 miljoen EUR hetgeen overeenkomt met het begroot bedrag.

5.1.2.5 *Voorzieningen*

Aangezien er nog geen definitieve uitspraak is in de rechtszaak Serck NV wordt de voorziening van 475.000 EUR behouden zoals begroot.

5.1.2.6 *Schulden op meer dan één jaar*

De schulden op meer dan één jaar liggen met 21.486.828 EUR in lijn met de begroting.

5.1.2.7 *Schulden op ten hoogste één jaar*

De schulden op ten hoogste één jaar bedragen met 8.534.099 EUR 1.312.597 EUR meer dan begroot.

De schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen bedragen 409.862 EUR meer dan begroot omdat de kapitaalaflossing van het vierde kwartaal 2017 van de lening met betrekking tot de campus Kantienberg pas begin 2018 effectief werd betaald.

De handelsschulden liggen 819.356 EUR hoger dan begroot omdat er meer openstaande investeringsfacturen zijn dan verwacht. Eind 2017 ontvingen we de vorderingsstaten van november en december van de Antwerpse Bouwwerken voor de werken aan de campus Watersportbaan.

5.2 Variantieanalyse op resultaatsniveau

De winst van het boekjaar 2017 bedraagt 3.940.153 EUR tegenover een begroot resultaat van 704.711 EUR. Hierna bespreken we de oorzaken van deze variantie.

5.2.1 BEDRIJFSOPBRENGSTEN

5.2.1.1 *Werkingsuitkeringen*

De werkingsuitkeringen liggen 249.822 EUR hoger dan begroot. Deze variantie wordt onder andere verklaard door volgende verschillen:

- de effectieve werkingsmiddelen zijn 252.929 EUR hoger dan begroot;
- naar aanleiding van de inkanteling van de HBO5 opleidingen werd een bedrag van 13.786 EUR overgedragen aan het CVO KISP, terwijl dit niet was begroot.

5.2.1.2 *Studiegeld*

In vergelijking met de begroting werd er 824.855 EUR meer studiegeld geboekt dan begroot doordat opmerkelijk meer postgraduatenaanmeldingen zijn dan initieel begroot.

5.2.1.3 *Opbrengsten uit onderwijsactiviteiten en verkoop*

Deze opbrengsten zijn 178.115 EUR hoger dan begroot door de hogere verhuurinkomsten van studentenkamers en de opbrengsten van de recuperatie van kosten met betrekking tot meerdaagse onderwijsactiviteiten met studenten.

5.2.1.4 *Sociale toelage*

De ontvangen sociale toelage is uiteindelijk 106.153 EUR hoger dan begroting.

5.2.1.5 *Dienstverlening en onderzoek*

De opbrengsten uit dienstverlening die de opleidingen en de dienst Onderwijs en Dienstverlening genereren, liggen 88.234 EUR lager dan begroot. De ontvangen subsidie voor praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek is nagenoeg gelijk aan het begrote bedrag.

5.2.1.6 *Subsidies*

De ontvangen subsidies liggen in 2017 259.736 EUR hoger dan begroot. De hogeschool is erin geslaagd om meer subsidies van de Vlaamse overheid en de lokale besturen aan te trekken voor diverse projecten. Er werden evenwel minder beurzen uitgekeerd aan studenten dan begroot.

5.2.1.7 *Defiscaliseringsmiddelen*

In 2017 bedroeg de gedeeltelijke recuperatie van de bedrijfsvoorheffing van medewerkers belast met wetenschappelijk onderzoek 727.358 EUR tegenover 524.843 EUR begroot.

5.2.1.8 *Andere bedrijfsopbrengsten*

De andere bedrijfsopbrengsten liggen 64.222 EUR hoger dan begroot door een hogere recuperatie van statutaire loonkost in kader van een arbeidsongeval (via AHOVOKS) dat niet werd voorzien in de begroting.

5.2.2 BEDRIJFSKOSTEN

5.2.2.1 *Verbruikte goederen*

Deze kosten liggen 280.057 EUR lager dan begroot. Tot 2016 werden de ristorno's op de aankoop van de voeding voor de studentenrestaurants opgenomen onder de rubriek diensten en diverse goederen samen met de personeelskosten. Vanaf 2017 wordt het deel van de ristorno's dat betrekking heeft op de voeding opgenomen op de overeenkomstige rubriek.

5.2.2.2 *Diensten en diverse goederen*

De kosten van diensten en diverse goederen liggen 1.216.712 EUR lager dan geraamd. Analytisch stellen we vast dat de opleidingen in totaal zo'n 234.517 minder hebben besteed dan begroot. De diensten facilitair beheer (FAC), ICT en IKZ hebben minder besteed, respectievelijk 157.295 EUR, 290.092 EUR en 64.228 EUR. Ook werden minder beurzen (113.040 EUR) uitbetaald en waren de kosten van de dienst Studentenvoorzieningen 69.003 EUR lager dan begroot. Het budget voor strategische projecten en beleid werd gedeeltelijk aangesproken.

We stellen een groot aantal rationaliseringsmaatregelen vast om de kostenstructuur te doen dalen, bij voorbeeld door het plaatsen van isolatie waardoor de besteding van nutsvoorziening daalt.

5.2.2.3 *Bezoldigingen*

De bezoldigingen wijken in totaal 441.640 EUR af van de begrote personeelskost (hoger dan begroot). De statutaire personeelskost betaald via AHOVOKS en de contractuele loonkost betaald via het sociaal secretariaat zijn respectievelijk 144.836 EUR en 296.805 EUR hoger dan begroot.

Deze variantie werd reeds omstandig besproken bij de bespreking van de loonkost zelf.

5.2.2.4 *Afschrijvingen*

De afschrijvingen liggen met 5.300.146 EUR in lijn met de begroting.

5.2.2.5 *Voorzieningen*

In 2017 werden zoals begroot geen bijkomende voorzieningen aangelegd.

5.2.2.6 *Andere bedrijfskosten*

De andere bedrijfskosten bedragen 31.696 EUR meer dan begroot doordat een hoger aantal tussenkomsten Digitarte werden uitgekeerd en door de hogere verschuldigde belastingen dan begroot.

5.2.3 FINANCIËLE OPBRENGSTEN/KOSTEN

De financiële opbrengsten zijn met 1.085.628 EUR in 2017 23.281 EUR hoger dan begroot.

De financiële kosten bestaan hoofdzakelijk uit rentelasten (hoofdzakelijk van 2 leningen met betrekking tot de bouw van de campus Kantienberg en campus Mariakerke) en zijn met 1.312.478 EUR in lijn met de begroting.

5.2.3.1 Uitzonderlijke opbrengsten en kosten

De in 2017 gerealiseerde meerwaarde die betrekking heeft op de verkoop van de directiewagen en ICT-materiaal was niet begroot.

5.2.4 RESULTAAT VAN HET BOEKJAAR

De winst van het boekjaar 2017 bedraagt 3.940.153 EUR en is daarmee 3.235.382 EUR hoger dan het begrote resultaat van 704.771 EUR. De oorzaken van deze variantie zijn:

- hogere bedrijfsopbrengsten: een verschil van 2.163.541 EUR is grotendeels te verklaren door de bijkomende werkingsmiddelen, subsidies en ontvangen studiegelden doordat er meer postgraduataten werden ingericht;
- lagere bedrijfskosten: het verschil van 1.044.306 EUR is grotendeels te verklaren door de lagere besteding in diensten en diverse goederen waarvan een deel werd gecompenseerd door de hogere personeelskosten.

Ratio analyse

6 De Ratioanalyse

6.1 De liquiditeitsratio's

Deze zijn een indicator van de mate waarin de hogeschool in staat is haar korte termijn verplichtingen na te komen waaronder het betalen van leveranciers, lonen en sociale bijdragen en de aflossing van leningen het komende jaar.

In 2017 nemen de netto werkingsmiddelen verder toe van 17,4 tot 18,4 miljoen EUR.

Op het einde van 2017 bedraagt de quick ratio 3,09. Met andere woorden de op korte termijn omzetbare middelen kunnen 3,09 keer de verplichtingen op korte termijn voldoen. In 2016 bedroeg deze ratio 3,48. De lichte daling is te wijten aan het hoger bedrag leveranciersschulden eind 2017 door de bouw van de sporthal aan de Watersportbaan.

De liquiditeitsratio's tonen aan dat de Arteveldehogeschool vzw voldoende liquide is. Een minimum van 1 voor de quick ratio is vereist.

6.2 De solvabiliteitsratio's

Deze tonen de mate waarin de hogeschool in staat is haar lange termijn verplichtingen na te komen. De focus ligt hierbij op de schulden bij financiële instellingen en bij derden voor erfpachtcontracten.

De graad van onafhankelijkheid van de Arteveldehogeschool vzw is geëvolueerd van 63,23% naar 64,53% op het einde van 2017. De bestaande leningen worden verder afgelost en voor de renovatiewerken van de campus Hoogpoort en Sint-Amandsberg werd in 2017 geen bijkomende lening opgenomen.

INVESTERINGS- EN FINANCIERINGSBELEID 2017

7 Commentaar op het investerings- en financieringsbeleid van het boekjaar 2017

Als basis voor de bespreking van het investerings- en financieringsbeleid gebruiken we een vergelijking tussen het boekjaar 2017 en de begroting 2017.

- Bespreking

Er werd bruto voor 6.351.390 EUR investeringen geboekt in het jaar 2017 terwijl er 11.426.577 EUR investeringen begroot werden. Er werd dus voor 5.075.186 EUR aan begrote investeringen niet uitgevoerd, vooral wegens onvoorziene vertragingen in de bouwprojecten Watersportbaan, Sint-Amandsberg en Kortrijksepoort.

Bij de immateriële vaste activa (software) werd 129.287 EUR geïnvesteerd in vergelijking met de begrote 609.421 EUR. Deze afwijking is te wijten aan een aantal ICT-gerelateerde business projecten die later worden opgeleverd of zullen geïmplementeerd worden waaronder de uitrol van de nieuwe elektronische leeromgeving 'CANVAS', de verdere virtualisatie van servers, de uitbreiding projectmanagement en de verdere uitbouw van het DINAR en ERP platform.

In terreinen en gebouwen werd in 2017 585.116 EUR geïnvesteerd hetgeen 73.516 EUR meer is dan begroot.

Bij de rubriek installaties, machines en uitrusting werd 211.008 EUR meer geïnvesteerd dan begroot. De simulatiepop voor de opleiding Verpleegkunde werd in 2016 begroot, maar begin 2017 geleverd en bijgevolg opgenomen in het boekjaar 2017.

De rubriek meubilair en rollend materieel bedraagt 60.768 EUR minder dan het voorziene bedrag van 310.000 EUR. Sommige investeringen werden nog niet uitgevoerd.

De rubriek overige materiële vaste activa bedraagt 1.324.878 EUR, wat 271.273 EUR lager is dan begroot. Dit volgt uit de verschuiving van een aantal renovatiewerken naar het volgend boekjaar.

Tenslotte werd op de rubriek activa in aanbouw een bedrag van 7.228.139 EUR voorzien voor de sporthal aan de Watersportbaan en de renovatiewerken op de campus Sint-Amandsberg. In werkelijkheid is er slechts 2.572.219 EUR besteed. De lagere besteding is te verklaren doordat het zwaartepunt van het project Watersportbaan naar 2018 is verschoven door eerdere onverwachte hindernissen.

- Financiering van de investeringen

De Arteveldehogeschool ging geen nieuwe leningen aan in 2017. Wel werd 497.390 EUR kapitaalsubsidies ontvangen voor de financiering van het nieuwbouwproject aan de Watersportbaan.

STUDENTENVOORZIENINGEN

8 Studentenvoorzieningen

Het resultaat van 2017 van de dienst studentenvoorzieningen bedraagt 250.735 EUR en wordt toegevoegd aan het bestemd fonds. We merken op dat in de begroting een verlies van 49.151 EUR werd begroot.

De **bedrijfsopbrengsten** van de stuvo-activiteiten bedragen 4.338.847 EUR in 2017, dit is 188.319 EUR meer dan begroot. De bedrijfsopbrengsten bestaan hoofdzakelijk uit:

- de sociale toelage van het Departement Onderwijs: 2.597.026 EUR, dit is 106.153 EUR meer dan initieel begroot. Vanaf het academiejaar 2017-2018 worden bijkomende GON-middelen ter beschikking gesteld voor de ondersteuning van studenten met specifieke onderwijsbehoeften;
- de huuropbrengsten van studentenkamers: 1.268.056 EUR. Deze opbrengsten vallen 60.682 EUR hoger uit dan begroot;
- de opbrengsten uit de verkoop van voeding: 442.325 EUR wat 22.196 EUR meer is dan begroot.

In 2017 bedragen de **bedrijfskosten** 4.088.102 EUR, dit is 109.869 EUR minder dan begroot. Hierna worden de voornaamste rubrieken besproken, alsook de verschillen met de begroting:

- de kosten met betrekking tot de studentenpanden zoals huur en nutsvoorzieningen bedragen 1.357.632 EUR (excl. personeelskost). Deze kosten zijn in 135.421 EUR lager dan begroot wegens het uitstel van de aanpassingswerken aan studentenhuis Kortrijksepoortstraat, minder kosten voor algemeen onderhoud van de studentenhuisen en lagere kosten voor nutsvoorzieningen;
- er zijn voor 723.663 EUR (excl. personeelskost) aan kosten gemaakt voor het werkveld voeding hetgeen ongeveer 4.000 EUR minder is dan begroot;
- aan het werkveld sociale dienstverlening werd er 613.156 EUR (excl. personeelskost) besteed. Dit is 53.323 EUR meer dan het begrote bedrag. Enerzijds werd er 26.500 EUR minder besteed aan studiefinanciering en werd de opstart voor de nieuwe toelage voor mobiliteit, 33.333 EUR, opnieuw uitgesteld. Anderzijds werd er 55.000 EUR meer uitgegeven aan kottoelages en 25.000 EUR meer aan de financiering van therapieën;
- de personeelskost bedraagt in totaal 1.098.597 EUR in vergelijking met 1.111.279 EUR begroot. De personeelskost omvat ook de kost voor de nieuwe medewerkers van Integrale Begeleiding die met de bijkomende GON-middelen worden gefinancierd.

Het **resultaat** van het boekjaar van de dienst studentenvoorzieningen bedraagt 250.735 EUR in vergelijking met een begroot verlies van 49.151 EUR. Het verschil is voornamelijk te wijten aan de onverwachte bijkomende werkingsmiddelen, meer opbrengsten uit de verkoop van voeding en de verhuur van studentenkamers en het uitstel van de aanpassingswerken aan studentenhuis Kortrijksepoortstraat.

Het positieve resultaat werd toegevoegd aan het saldo van het bestemd fonds Studentenvoorzieningen. Eind 2017 bedraagt het bestemd fonds Studentenvoorzieningen 4.952.970 EUR.

**BIJZONDERE GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM EN ALGEMEEN
BESLUIT**

9 Bijzondere gebeurtenissen na balansdatum Arteveldehogeschool vzw boekjaar 2017

Er zijn geen bijzondere gebeurtenissen na balansdatum te melden.

10 ALGEMEEN BESLUIT

Met een positief resultaat van 3.940.153 EUR doet de Arteveldehogeschool het in 2017 financieel beter dan begroot.

De financiële draagkracht die uit de balans kan worden afgeleid geeft aan dat de financiering van de huidige en toekomstige activiteiten van de hogeschool verder kunnen gecontinueerd worden.